MISTRA

utlysning

Sveavägen 25, 111 34 Stockholm
tel: 08-791 10 20 | mail@mistra.org | www.mistra.org

Stockholm 12 januari 2026

Försvar och hållbarhet i en ny geopolitisk era

Utlysning av medel till ett forskningsprogram

Utlyst belopp	Högst 40 MSEK under fem år.
Ansökans längd	Maximalt 30 sidor + bilagor (CV och intyg från programvärd).
Motfinansiering	Inget krav på motfinanisering.
Ansökan Mistra tillhanda senast	29 april kl 16.00. Ansökan skickas till mail@mistra.org som en sammanhållen pdf.
Kontakt	Johan Edman, tel 070 732 40 73, johan.edman@mistra.org

Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, Mistra, bjuder in forskargrupper att inkomma med förslag till ett nytt forskningsprogram. Med satsningen vill Mistra förstärka den miljöstrategiska dimensionen i de alltmer aktuella säkerhets-, försvars- och beredskapsfrågorna i Sverige och Europa. Av särskilt intresse är synergier mellan civila och militära verksamheter. Programmet förväntas även analysera monetära flöden, från investeringsbeslut till genomförande. Satsningen ligger i linje med Mistras uppdrag att finansiera forskning som bidrar till en god livsmiljö och som också kan stärka Sveriges framtida konkurrenskraft.

Bakgrund

Genom ett historiskt beslut i juni 2025, kom Natos medlemsländer överens om att avsätta fem procent av bruttonationalprodukten till försvarsutgifter. Målet ska vara uppfyllt senast år 2035. Av de fem procenten ska 3,5 procent läggas på militära utgifter och de resterande 1,5 procenten på försvars- och säkerhetsrelaterade investeringar, exempelvis civilt försvar.

Även om det är osäkert huruvida samtliga Nato-länder kommer att nå målet, är omfattningen av investeringarna hisnande. Miljöpåverkan kan därför bli långtgående, oavsett om man ser till de direkta militära ändamålen eller de civila. Till de senare räknas exempelvis cybersäkerhet och skydd av råvaror och infrastruktur, som utgör en del av den samlade försvarsberedskapen. Det kan vara svårt att kategorisera en investering som i första hand militär eller civil, eftersom områdena ofta överlappar varandra.

Investeringsprocesserna kan i sig få stor miljöstrategisk betydelse, beroende på hur de genomförs med avseende på finansieringslösningar, upphandlingsprocesser och implementering.

Utlysning av ett forskningsprogram

Nationell säkerhet, försvar och beredskap knyter an till många viktiga miljöstrategiska frågor. Mistra avsätter därför resurser för att initiera ett forskningsprogram på området. Med ”försvar” avses här såväl militärt som civilt försvar och inte minst interaktionen mellan dem, även om tyngdpunkten ligger på den civila delen där även krisberedskap och klimatanpassning inkluderas, till exempel bränder och översvämningar. Samspelet mellan civila och militära verksamheter och ändamål omfattar såväl tekniska innovationer och materiel (dual use) som samverkan mellan civila och militära aktörer (civil-military interaction).

Mistras övergripande mål är att finansiera forskning om hur stärkt nationell säkerhet och grön omställning kan stödja varandra, dvs hur säkerhets- och hållbarhetsintressen kan gå hand i hand och hur samhällsaktörer och -institutioner kan förstärka varandra. I detta ingår att analysera de miljömässiga implikationerna av de omfattande försvarsinvesteringar som förväntas de närmaste åren, såvält militärt som civilt, och där frågan om förebyggande insatser och höjd beredskap är central. I målet ingår också att utveckla metoder för att med miljöstrategiska utgångspunkter analysera ekonomiska parametrar och monetära flöden – från beslut om finansiering, investering och kreditgivning till genomförande av upphandling, leveranser och slutanvändning.

Forskningsprogrammet ska belysa, beforska och befordra frågeställningar av stor miljöstrategisk betydelse på säkerhets-, försvars- och beredskapsområdet, inte bara för Sverige utan också i en bredare internationell kontext. På så vis förväntas programmet få stort samhälleligt genomslag. Tvärvetenskapliga angreppssätt, med flera deltagande discipliner och företrädare för olika samhällssektorer nära knutna till forskningsprocessen, är en förutsättning för att programmet ska bli framgångsrikt. Mistras satsning förutsätter att programmet på sikt får betydande stöd från andra källor.

Programmets inriktning

Forskningsprogrammet förutsätts fokusera på något eller några av de övergripande mål, problem och frågeställningar som nämns i denna utlysningstext. Dock välkomnar Mistra kreativa tolkningar och premierar programförslag av hög vetenskaplig kvalitet, vilket innebär att ansökningar ”i utkanten” av utlysningen likväl kan bli föremål för finansiering. Programmet

förväntas ta aktiv plats i debatten och verka för att forskningsresultaten förs upp på samhällsagendan.

Mistra föreskriver inte forskningsprogrammets exakta inriktning, men anger nedan några exempel på potentiellt relevanta utgångspunkter/områden för forskningen, företrädesvis i kombination med varandra. Det är viktigt att sökande utvecklar programansökan på ett sätt som gör programmet välstrukturerat och sammanhållet så att det kan genomföras på ett effektivt sätt och med en tydlig egen identitet.

- **Sveriges nya säkerhetsmiljö**. Sverige ingår i en ny geopolitisk ordning med flera internationella försvarskontexter att förhålla sig till. Förutom Nato, måste Sverige samordna sig med EU-länderna i försvars- och beredskapsfrågor. Exempelvis har Sverige bilaterala avtal med Tyskland, som tillsammans med flera andra europeiska länder just nu genomgår kraftig återupprustning. Även de nordiska länderna utgör en relavant kontext. Hur Sverige agerar i dessa kontexter, och vem man samverkar med, kan få stor miljöstrategisk betydelse.
- **Investeringar med hållbarhetssynergier**. Omfattande investeringar i säkerhet, försvar och beredskap kommer att ske de närmaste åren. Det kan, men behöver inte, ske på bekostnad av investeringar i miljön. Det finns därför anledning att undersöka hur stärkt nationell säkerhet och påskyndad grön omställning kan stödja varandra, dvs hur säkerhets- och hållbarhetsintresssen kan gå hand i hand och där samhällsaktörer och -institutioner kan agera tillsammans. Det finns exempelvis belägg för positiva spridningseffekter från försvarsinvesteringar.
- **Industrins utmaningar och möjligheter**. Industri och näringsliv, även om verksamheten inte är försvarsinriktad, kan omfattas av Natos femprocentsmål. Exakt vad som definieras som försvars- och säkerhets*relaterade* investeringar är ännu inte klarlagt, men civil infrastruktur som kan användas för militära ändamål (vid exempelvis mobilisering) räknas dit, liksom cybersäkerhet och rymdindustri. I ett EU-perspektiv är industrins konkurrenskraft mycket central.
- **Ekonomiska parametrar och monetära flöden**. Miljöstrategiska dimensioner finns i de flesta större investeringsbeslut. Att studera beslutsprocesser som rör försvarsinvesteringar är därför av stor vikt. Det kan handla om kunskap för att utveckla metoder för att följa och analysera monetära flöden – från beslut om finansiering, investering och kreditgivning till genomförande av upphandling, leveranser och slutanvändning. Undantag från upphandlingsregler är ett återkommande tema.
- **Svenska företag på internationella marknader**. Sverige har en omfattande exportindustri, som kan förväntas gynnas av ökade försvarsutgifter i många länder. Finansiella perspektiv, konkurrenskraft och marknadsförutsättningar, men också etiska aspekter och varumärkesrisker såsom företagens inverkan på Sveriges renommé, kan vägas in. Även legala aspekter kan vara aktuella, särskilt när det gäller regelefterlevnad.
- **Leveranskedjor och cirkularitet**. Påverkan från investeringar i materiel, såväl uppströms (t ex utvinning av mineraler) som nedströms (t ex utsläpp från transporter vid övningar). Även utvecklingsmöjligheter i termer av ökad cirkularitet och digitalisering/AI, liksom beredskap inom energi-, livsmedels- och vattensäkerhet samt markanvändning och bioekonomi. Därtill civil-militära innovationer som kan få betydelse för omställningen, inklusive nya eller utvecklade affärsmodeller och framtida marknader (dual use).

- **Institutionella risker och sårbarheter**. Hot mot kritiska samhällsinstitutioner, såsom finansiell stabilitet och försäkringssystemet, kan få negativa konsekvenser för miljön i termer av uteblivna krediter, resursomfördelning och begränsade finanseringsmöjligheter för hållbarhetsinvesteringar. Hybridkrigföring kan få effekter på migration och demografiska förhållanden, något som påverkar landets försvarsförmåga men även resiliens med avseende på självförsörjning.

Rapporter

Mistra pekar på några rapporter som kan fungera som utgångspunkter för den som ansöker om forskningsprogrammet. Det är dock inte obligatoriskt att referera till just dessa i ansökan.[1]

- **Europe's environment and climate: knowledge for resilience, prosperity and sustainability** (EEA-rapport, 11/2025). Rapporten ger en samlad bild av den avgörande roll som klimatet och den naturliga miljön spelar för att säkerställa människors hälsa, motståndskraft och välstånd. Den är förankrad i EU:s vision om ett hållbart Europa år 2050 och redovisar sju prioriterade områden, däribland säkerhet och försvar.

- **The Global Risks Report 2025** (World Economic Forum). Rapporten presenterar resultaten från Global Risks Perception Survey 2024–2025, som bygger på bedömningar från över 900 experter världen över. Väpnade konflikter rankas i den senaste rapporten som den mest påtagliga risken av nästan var fjärde av de svarande. Nationella säkerhetsfrågor dominerar i allt högre grad regeringarnas agendor, delvis på bekostnad av miljöfrågor.

- **The future of European competitiveness**. Part A+B (Europeiska unionen, 2024). Draghirapporten varnar för att Europa halkar efter USA och Kina i tillväxt, innovation och produktivitet. Draghi pekar på för låga investeringar, splittrade marknader och svagt genomslag för ny teknik som centrala problem. Han föreslår kraftigt ökade gemensamma investeringar, djupare kapitalmarknader, snabbare beslutsprocesser och en mer samordnad industri-, energi- och teknikpolitik för att stärka EU:s långsiktiga konkurrenskraft.

- **The Hague Summit Declaration** (issued by the NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in The Hague 25 June 2025): Deklarationen bekräftar Natos enighet kring gemensamt försvar och slår fast målet om att medlemsländerna senast 2035 ska investera 5 procent av BNP i försvar och säkerhet. Deklarationen betonar fortsatt stöd till Ukraina, behovet av att stärka försvarsindustrin och att möta långsiktiga hot, särskilt från Ryssland och hybrida angrepp.

[1] Notera att referenslistan innehåller ytterligare publikationer, bland andra *Sustainable Defence in a Challenging Environment* (Dan Smith Consulting) och två rapporter med inrikting på beredskap från Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien.

- **White Paper for European Defence – Readiness 2030** (EU-kommissionen, 2025): Redogör för hur EU ska öka sin samlade försvarsförmåga, bland annat genom att bygga upp sin försvarsindustri. Flera processer har redan initierats, t ex ReArm Europe Plan/Readiness 2030 och Defence Omnibus Simplification. Här kan även nämnas **Safer Together – Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness** (Niinistö, 2024), som bland annat innehåller ett avsnitt om dual use.

- **Natos civil-militära samverkan – en nödvändighet med stora utmaningar** (FOI Memo 9036, nov 2025). Civil-Military Interaction (CMI) fångar in hela spektrumet av interaktioner mellan civila och militära aktörer. CMI inkluderar, men begränsas inte till, diplomatiska och politiska kontakter samt samverkan mellan militära styrkor och internationella organisationer, frivilligorganisationer och humanitära aktörer. Det kan också handla om samarbete med polis och rättsväsende eller samverkan mellan civila aktörer och andra militära funktioner, såsom informationsoperationer, logistik eller underrättelsetjänst.

- **Sweden's Competitiveness and Investment Priorities: Mapping Sweden's Competitiveness and Investment Priorities in Key Strategic Technologies** (IVA, 2025): Rapporten presenterar en omfattande, datadriven bedömning av Sveriges konkurrensläge inom 48 strategiskt viktiga teknologier (Key Strategic Technologies, KST) som är avgörande för landets framtida välstånd, ekonomiska resiliens och nationella säkerhet. Den tar i flera avseenden upp försvar och försvarsteknologier.

- **Samhällsekonomiska effekter av avancerad försvarsindustri. En forskningsöversikt** (Entreprenörskapsforum, 2025). Möjligheterna för civila tillämpningar av teknologier som utvecklats för militära ändamål – ”dual use” – har ökat. Kunskapsflödena mellan militära och civila sektorer framstår därtill som mer ömsesidiga än tidigare – kunskap rör sig inte bara från det militära till det civila, utan även i motsatt riktning.

Riktlinjer för sökande

Följande riktlinjer gäller:

- Programmet ska initialt ha en tidsomfattning om maximalt 5 år, där Mistra bidrar med högst 40 MSEK. Finansiering från andra källor är under denna period inget krav, men vid eventuell förlängning av programmet förutsätts motfinansieringsgraden vara betydande.
- Budgeten ska innehålla en så kallad strategisk reserv (se budgetmall), som står till programstyrelsens förfogande. Reserven ska utgöra minst 10 procent av Mistras totala medel, dvs 4 MSEK.
- Programmet ska bära tydlig internationell prägel och ha fördjupade samarbeten över disciplins- och fakultetsgränser. En bred sammansättning av discipliner premieras dock inte *per se*, inte heller antalet medverkande aktörer.

- Huvudsökande och tilltänkt programvärd måste vara en svensk organisation, företrädesvis ett lärosäte, forskningsinstitut eller motsvarande. Endast juridiska personer kan ansöka om finansiering.
- Värdorganisationen och deltagande organisationer förväntas vara samordnade i ett konsortium som lämnar in en gemensam ansökan. Notera att Mistra följer statsstödsreglerna, dvs bestämmelserna för statligt stöd för företag och annan ekonomisk verksamhet.
- Till Mistras forskningsprogram knyts en programstyrelse, för vilken medel ska avsättas i ansökans budget. Styrelsen, som inte ska namnges i ansökan, tillsätts av programvärden i samråd med Mistra.
- Notera att Mistra tillämpar viktning av utvärderingskriterierna, så att ”Vetenskaplig kvalitet” och ”Ledning och organisation” ges större tyngd än övriga kriterier.
- Mistra förbinder sig inte att finansiera någon forskning alls inom ramen för utlysningen om ansökningarna bedöms hålla för låg kvalitet. Inte heller förbinder sig Mistra att finansiera programmet i fler faser än en.

Läs mer om beredningsprocessen här: https://mistra.org/att-driva-mistraprogram/.

Ansökans innehåll

Ansökan ska skrivas på engelska, med undantag av en inledande, svensk sammanfattning. Ansökan ska bestå av följande delar och bilagor och måste följa angivna sidbegränsningar. Inga andra bilagor än nedan angivna får bifogas.

Huvuddelen av ansökan (högst 30 sidor, framsida inte inräknad) ska innehålla följande delar:

Sammanfattning på engelska och svenska

1. Programidé, mål och ansats
2. Programmets vetenskapliga värde
3. Programmets samhällsnytta
4. Programmets ledning och organisation
5. Beskrivning av projekt eller arbetspaket, inklusive planerade leveranser
6. Budget (använd budgetmall, se bilaga)

Bifoga följande (räknas inte in i max 30 sidor ovan):

a. CV:n för högst 5 nyckelpersoner (max 1 sida per person)
b. Intyg från tilltänkt programvärd

Observera att det av programförslagets framsida ska framgå: (a) preliminär programtitel, (b) tilltänkt programvärd, (c) tilltänkt programchef, (d) kontaktperson för ansökan med fullständiga kontaktuppgifter.

Till ansökan ska fogas ett intyg (bilaga b) som bekräftar att den tilltänkta programvärden är beredd att ta på sig programvärdskapet och ställa nödvändiga resurser till förfogande, samt accepterar Mistras regler för indirekta kostnader. Intyget ska vara undertecknat av rektor, vd (motsv).

Övriga anvisningar

Mistra avser att bevilja ett (1) av de inlämnade programförslagen forskningsmedel, under förutsättning att förslag som håller mycket hög kvalitet har inkommit. Det är inte möjligt inom ramen för denna utlysning att söka medel för enstaka projekt.

Lägg märke till att Mistra omfattas av offentlighetsprincipen, vilket innebär att alla inkomna handlingar till Mistra är allmänna. Under vissa förutsättningar kan uppgifter sekretessbeläggas.

Personuppgifter hanteras i enlighet med gällande lagstiftning om dataskydd. För mer information se Mistras integritetspolicy.

Ansökan skickas som en sammanhållen pdf (inklusive bilagor) per e-post till mail@mistra.org och ska vara Mistra tillhanda senast den 29 april 2026 klockan 16.00.

Utvärderingskriterier

Följande kriterier tillämpas vid utvärderingen av ansökningarna (observera att kriterierna är viktade, anges inom parentes som relativ vikt):

1. Programidé, mål och ansats (20)
2. Vetenskaplig kvalitet, särskilt internationellt samarbete (30)
3. Samhällsnytta, särskilt interaktion med behovsägare och intressenter (20)
4. Ledning och organisation, inklusive plan för långsiktig utveckling av den forskningsmiljö som etableras genom programmet (30)

Utvärderingen kan innehålla moment av hearingar och intervjuer med sökande.

Tidplan

2026

12 januari	utlysningen öppnar
29 april	utlysningen stänger
juni	utvärdering av programförslag
september	Mistras styrelse fattar beslut

2027

Programmet startar i januari 2027 eller enligt överenskommelse.

MISTRA

Referenser

Beredskap är det nya gröna. Vad historien lär oss om de areella näringarnas betydelse. (Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien, Meddelanden nr 83, 2025).

Defence Readiness Omnibus. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council (June, 2025).

Europe's environment and climate: knowledge for resilience, prosperity and sustainability European Environmental Agency, Report 11/2025.

European defence industry looks to kickstart its green revolution. Science Business 2024-02-15.

Man ser inte skogen för alla träden. Skogsnäringens viktiga men bortglömda bidrag till försörjningsberedskapen (Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien, 2025).

Natos civil-militära samverkan – en nödvändighet med stora utmaningar (FOI Memo 9036, nov 2025).

ReArm Europe Plan/Readiness 2030. European Parliament, 2025.

Safer Together – Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness (Niinistö, 2024)

Samhällsekonomiska effekter av avancerad försvarsindustri. En forskningsöversikt (Entreprenörskapsforum, 2025).

Sustainable Defence in a Challenging Environment. Framing a new Mistra programme (Dan Smith Consulting, 2025).

Sweden's Competitiveness and Investment Priorities: Mapping Sweden's Competitiveness and Investment Priorities in Key Strategic Technologies (IVA-rapport, 2025).

The future of European competitiveness. Part A+B ("The Draghi Report", European Union, Sept. 2024).

The Global Risks Report 2025 (World Economic Forum).

The Hague Summit Declaration (issued by the NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in The Hague 25 June 2025).

White Paper for European Defence – Readiness 2030 (EU-kommissionen, 2025).